

SVUM

Členská výstava
k 90. výročí založení spolku

GVU HODONÍN 28. LISTOPADU 1997 - 11. LEDNA 1998

V roce 1997 vzpomínáme 90. výročí založení Sdružení výtvarných umělců moravských se sídlem v Hodoníně. Zakladatelem, organizátorem a prvním předsedou spolku byl významný moravský malíř Joža Uprka, který sdružil kolem sebe řadu uměleckých osobností z oboru výtvarného umění, architektury i literatury. Byli to například: Max Švabinský, Franta Uprka, Bohumír Jaroněk, Roman Havelka, Stanislav Lolek, Alfons Mucha, Jakub Obrovský, Jano Köhler, bratři Mrštíkové, Alois Kalvođa, Ludvík Ehrenhaft a jiní. Prvním tajemníkem byl výtvarnému umění oddaný učitel Jan Kafka. V pozdějších letech se členská základna rozšiřovala, přidali se Martin Benka, Julius Pelikán, Josef Jambor, Augustin Mervart, František Hoplíček, Rudolf Gajdoš a další. Z hodonínských umělců to byli malíři Bedřich Saňa, Josef Konečný, Karel Novák a sochař Ferda Štábla. Spolek se zaměřil hlavně na výstavní činnost, pořádal pravidelné členské výstavy, a to nejen na Moravě, ale i v Mnichově, Augsburgu, Kijevě, Londýně, Krakově a Vídni. Umožňoval i výměnné výstavy a započal sbírkovou činnost uměleckých děl a artefaktů lidové kultury. Pro výstavní a sbírkovou činnost se rozhodl vybudovat důstojný stánek, a tak v roce 1911 se započalo s výstavbou Domu umělců. Již v roce 1913 byl slavnostně otevřen a díky velmi zdařilému projektu architekta Antonína Blažka započal plnit svoji funkci. Svými parametry plně vyhovoval v té době aktivitám spolku. Uvědomíme-li si, že Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně vzniklo v době Rakouska-Uherska, že postavilo tak velkolepý stánek kultury v době těsně před vypuknutím 1. světové války, že přežil všechny zlé roky první i druhé světové války, je činnost a životaschopnost tohoto spolku obdivuhodná.

Do roku 1959 prošlo spolkem dle tajemníka Jana Andryse na 190 členů - tvůrčích umělců. SVUM uspořádalo 150 členských výstav a intenzivně shromažďovalo ve svých sbírkových fondech významná umělecká díla. Jeho činnost jasně dokládají seznamy předávacích protokolů z r. 1959, kdy byl spolek násilně zrušen. Jednalo se například o 286 sochařských děl, 550 děl malířských, sbírku staré lidové keramiky, včetně vzácné keramiky habánské a obrazů malovaných ve skle v počtu 394 kusů, sbírku krojů a výšivek v počtu 110 kusů, sbírku starého lidového nábytku a knihovnu odborné literatury o více než 500 svazcích. Přínos Sdružení na poli kultury byl bezesporu obrovský, spolek také působil v oblasti osvětové a soustředil kolem sebe mnoho příznivců, kteří se stali jeho přispívajícími členy. Toto velké zázemí bylo za přízeň spolku odměňováno uměleckými premiemi, které spolek vydával.

SVUM přečkalo nepříznivé doby válek a zdárně rozvíjelo činnost i po osvobození v roce 1945, kdy se členové postarali o obnovení Domu umělců, který byl v roce 1944 těžce poškozen bombardováním a také při osvobozovacích bojích v roce 1945. Tehdy zavládlo velké nadšení a již 22. 6. 1947 byl za účasti prezidenta Edvarda Beneše znovu uveden do provozu. Toto nadšení a opojení ze svobody bylo náhle přerušeno v roce 1948, kdy se komunistickým převratem prudce změnila podmínka, za kterých spolek doposud existoval. Nový režim s cílem mít všechno pod kontrolou začal tvrdě postupovat proti všem spolkům. Zřídil v oblasti výtvarné kultury Svaz československých výtvarných umělců a neměl zájem podporovat činnost jiných uměleckých organizací. Spolek v té době pod vedením malíře Josefa Jambora a tajemníka profesora Jana Andryse statečně odolával snahám o včlenění spolku do této organizace. V roce 1953 utrpěl spolek další ránu, protože v důsledku měnové reformy přišel i o své příspěvkové podporovatele. Členové, kteří zůstali svému spolku věni, bojovali i dále za vedení profesora Rudolfa Gajdoše, avšak dne 13. 6. 1959 bylo doručeno spolku tzv. "Rozhodnutí", kterým bylo Okresním národním výborem v Hodoníně Sdružení výtvarných umělců zrušeno. Spolek, který tak mnoho a nezištně pro kulturu národa vykonal, byl zrušen těmito slovy: "Existence spolku je v rozporu se zásadami organizace našeho kulturního a uměleckého života, existence spolku není přínosem pro úkoly výstavby socialismu a dovršení kulturní revoluce." A dále: "Vzhledem k naléhavému veřejnému zájmu na provedení tohoto rozhodnutí vylučuje se odkladný účinek případného odvolání." Tímto jednáním, které i při předávání majetku bylo doslova kruté, přispěl spolek o veškerý svůj majetek i o svou existenci. Společným úsilím tajemníka Jana Andryse, malíře Josefa Jambora, malíře Rudolfa Gajdoše a za nezištné podpory sochaře Vincence Makovského se podařilo intervencí na Ministerstvu kultury zabránit tomu, aby se stal z Domu umělců Dům mládeže a podařilo se ho zachovat k účelu, k němuž byl vybudován. Vznikla zde Galerie výtvarného umění, která převzala všechny sbírkové fondy spolku i s Domem umělců a na jeho základech začala provozovat své aktivity. Je potěšující, že právě tato galerie se ujala v letošním roce oslav 90. výročí založení SVUM uspořádáním retrospektivní výstavy, která byla pro veřejnost uspořádána v prostorách Domu umění v Hodoníně ve dnech 25. 6. - 31. 8. 1997 a v zámku ve Strážnici v ÚLK ve dnech 7. 9. - 31. 10. 1997. Tato výstava výběrem 154 dostupných výtvarných děl od 35 autorů mapuje historii SVUM v letech 1907 - 1959. Souhrnné poznatky o SVUM jsou soustředěny autorkou výstavy PhDr. Ilonou Tunklovou v katalogu, který byl k výstavě vydán. Na přípravě výstavy a jejím zabezpečení se podílelo SVUM v Hodoníně, Ústav lidové kultury ve Strážnici a Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti. Spolek děkuje spolupořadatelům za jejich přístup a realizaci zmíněné výstavy. Obraťme však pozornost ke spolkovému životu, který nastal po roce 1959. Režim sice spolek zakázal, ale co nemohl zakázat, to byla lidská sounáležitost. Byly to vazby upřímného přátelství mezi lidmi. Duch spolku nikdy nezanikl. Díky stmelující osobě Jana Andryse se členové bývalého spolku nadále scházeli na výstavách, životních jubileích a i jiných společenských příležitostech.

Když společenské změny v roce 1989 dovolily znovu svobodně vydechnout, první reakcí bývalých členů SVUM bylo znovuobnovit spolkovou činnost. Bývalí členové SVUM, sochař a medailér Václav Adolf Kovanič, malíři Bedřich Saňa, Karel Novák, Karel Benedík, Josef Konečný, bývalý tajemník Jan Andrys, přizvali k sobě další výtvarné umělce, sochaře Jaroslava Jurčáka a Josefa Uprku, malíře Jana Gajdoše a Cyrila Urbana a zakládají přípravný výbor pro obnovu SVUM v Hodoníně. Výkonným tajemníkem se stává PhDr. Jaromír Míčka. Po 31 letech 11. prosince 1990 je SVUM v Hodoníně znovuobnoveno registrací u Ministerstva vnitra ČR a začíná nová kapitola historie Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. Touto registrací obnovil spolek také své původní stanovy. SVUM ve spolupráci s Galeríí výtvarného umění začíná připravovat výstavní aktivity, začíná přibírat nové členy a stává se také členem Unie výtvarných umělců v Praze. Svou první členskou výstavu pořádá v Domě umění v Hodoníně na své historické půdě 31. 5. 1992, a to pod číslem 151, aby tak deklaroval svou kontinuitu se spolkem SVUM z r. 1959. Do dnešního dne uskutečnil tento znovuzrozený spolek 12 členských výstavních přehlídek a pět výstav autorských. Vzestupnou úroveň výstavní aktivity spolku odborně posoudí jiní, lze však věřit, že obraz spolku se zajisté promítne dříve nebo později do historie českého výtvarného umění. SVUM má v současné době 20 členů, ale výstav se účastní také umělečtí přátelé jako hosté. Získal si také mnoho přátel a příznivců. Tajemník SVUM Mgr. Antonín Salajka vytvořil Klub přátel SVUM, který v současné době má kolem sta členů, kteří se účastní vernisáží spolkových výstav, besed s výtvarnými umělci na výstavách, ale také zájezdů za výtvarným uměním. Noví členové dostávají jako premii grafický list, jehož autorem je některý z členů našeho spolku. Třicet let čekali bývalí členové SVUM na dobu, kdy se znovu sejdou ve svém Domě umělců ve svobodné době. Mnozí se této doby nedočkali. Těm, kteří se ve víře v dobro dožili, patří dík za to, že uskutečnili svou vizi pokračovat ve slavné svumácké tradici. Je smutné, že mnozí, kteří stáli u znovuoživení spolku, již nejsou mezi námi. Jsou to bývalý tajemník Jan Andrys, malíři Bedřich Saňa, Karel Benedík a Josef Konečný.

Zvláštní kapitolou zůstává otázka majetku SVUM. Spolek již při svém znovuzaložení předpokládal, že historická křivda, kterou si za svou dlouholetou činnost nezasloužil, bude v nové a demokratické době napravena. Vláda po roce 1989 však ve svých zákonech neposkytla možnost nápravy této křivdy. Veškeré snahy o navrácení alespoň části majetku spolku byly neúspěšné. V roce 1996 vláda svým rozhodnutím umožnila spolkům žádat o navrácení nemovitého majetku, pokud spolky splní podmínky, které pro nárok stanovila. Náš spolek je splňuje beze zbytku, avšak v usnesení vlády je doslova: "Nemovitosti budou vráceny tehdy, pokud tomu nebrání veřejný zájem". Při podání restituční žádosti náš spolek uvedl, "že si váží činnosti GVVU v Hodoníně a této galerii je ochoten zaručit pokračování její činnosti v prostorách Domu umění a vyjádřil přesvědčení, že spolupráce může být prospěšná pro obě strany." Na tuto výzvu však orgány Ministerstva kultury, které na přípravě restitucí spolu s Ministerstvem vnitra spolupracovaly, nereagovaly a úředně spolku bylo oznámeno, že byla jeho žádost zařazena do restitucí, kterým brání veřejný zájem. Je kuriozitou, že spolek byl v roce 1959 zrušen také na základě veřejného zájmu. Doufáme, že při konečném řešení našich nároků, které chápeme jako povinnost vůči našim předkům, bude tato nesmyslná klauzule vypuštěna ve prospěch nápravy kruté křivdy. Vždyť SVUM prokázalo celou svou existencí a způsobem své činnosti v oblasti výtvarné kultury dostatečně, že bylo vždy kulturní institucí, jejíž dosah přesahoval rámec Moravy. Dokázalo, že umělci, nehlédíc na osobní a materiální oběti, sdružení v našem spolku, hájili humanismus a jeho principy. Toto je i dnes posláním současného Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. Věříme, že naše členská výstava k 90. výročí založení SVUM vás o naší snaze a úsilí přesvědčí.

akad. malíř Jan Gajdoš
předseda SVUM

Po vernisáži TSB, členské výstavy Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně v červenci 1996.

SDRUŽENÍ VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ MORAVSKÝCH V HODONÍNĚ
DĚKUJE
PRACOVNÍKŮM GVL HODONÍN ZA UMOŽNĚNÍ A POMOC PŘI REALIZACI
ČLENSKÉ VÝSTAVY SVUM
K 90. VÝROČÍ ZALOŽENÍ SPOJKU V PROSTORÁCH GALERIE
VE DNECH 28. LISTOPADU 1997 - 11. LEDNA 1998
A NADACI ČESKÉHO FONDU UMĚNÍ, PRAHA 1, VORŠILSKÁ 3,
ZA UDĚLENÍ GRANTU NA REALIZACI.

MIROSLAV BRAVENEC

Narozen: 20. 4. 1945

Studia: UMPRUM Brno, AVU Praha (prof. V. Tittelbach, prof. L. Čepelák)

Hlavní obor výtvarné činnosti: grafika

Adresa: Čejč 215

Rok 2050, frotáž, 79x59 cm, 1994

FRANTIŠEK ČRLA

Narozen: 1. 12. 1920

Studia: UMPRUM Brno, Pedagogická fakulta UK Praha (prof. K. Lidický, prof. C. Bouda)

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná plastika

Adresa: Věsky 145, Uherské Hradiště

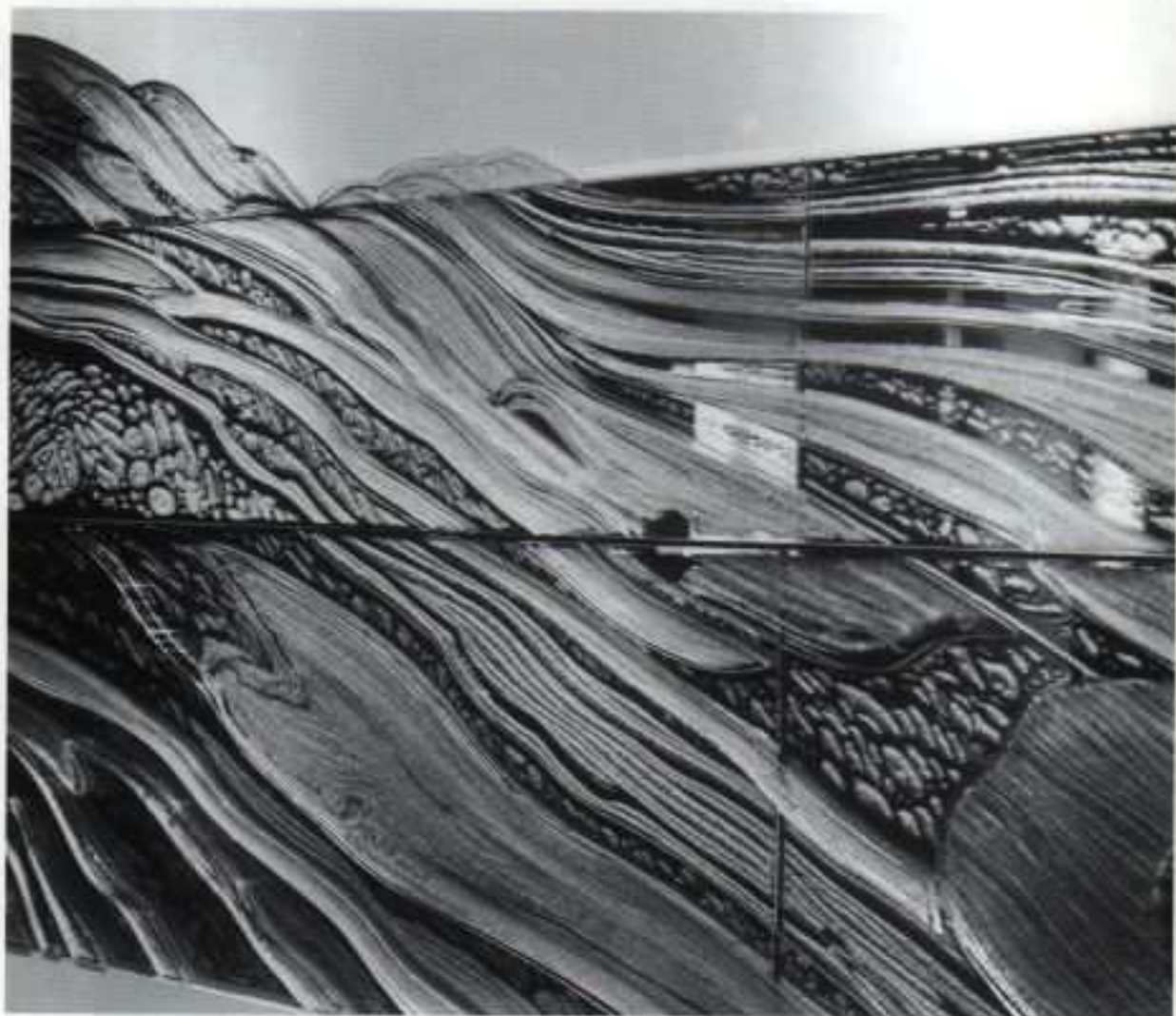
JAN GAJDOŠ

Narozen: 10. 7. 1941

Studia: Vysoká škola výtvarných umění Bratislava (prof. V. Hložník),
specializace - volná a knižní grafika

Hlavní obor výtvarné činnosti: od r. 1970 se zabývá tvorbou vitráží
a skleněných objektů pro architekturu, hlavně v materiálu leptaného skla

Adresa: Na Rybníku 974, Uherské Hradiště

Skleněná řeka (detail), skleněný vrstvený reliéf, 460x135 cm, 1975

FRANTIŠEK HODONSKÝ

Narozen: 28. 3. 1925

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a grafika

Adresa: Riegrova 876/45, Břeclav

Mokřiny - Klivě jezera, pastel, 1994

IVAN HODONSKÝ (host výstavy)

Narozen: 9. 12. 1946

Studia: SPŠK Bechyně

Hlavní obor výtvarné činnosti: keramika

Adresa: ČSA 44, Břeclav

V trávě, glazovaná keramika, v. 45 cm, 1996

MIROSLAV HUĐEČEK

Narozen: 30. 4. 1935

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, AVU Praha (prof. J. Lauda a prof. V. Makovský)

Hlavní obor výtvarné činnosti: užitá a volná plastika

Adresa: Akátová 130, Říčany u Prahy

Rozhovor, keramika, v. 85 cm, 1996

OLGA HUĐEČKOVÁ

Narozena: 17. 11. 1936

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, Vysoká škola pedagogická
při UK v Praze

Hlavní obor výtvarné činnosti: keramika

Adresa: Alčutová 130, Říčany u Prahy

Solitér, jemná kamenina-glazovaná se zláčením, v. 50 cm, 1996

JAROSLAV JEŘÁBEK (host výstavy)

Narozen: 27. 3. 1936

Studia: UMPRUM ve Zlíně a v Uherském Hradišti, AVU v Praze
(prof. V. Sychra)

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba

Adresa: Horní náměstí 818, Slavičín

Hudecká muzika, olej, 1966

JAROSLAV JURČÁK

Narozen: 17. 6. 1937

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, AVU v Praze

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná plastika

Adresa: Mikulčice 188

Zápas, bronz, v. 31 cm, 1982

JOSEF KIESEWETTER

Narozen: 10. 2. 1934

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a grafika

Adresa: Masarykovo nám. 17, Uherské Hradiště

Vzpomínky, kombinovaná technika, 35x65 cm, 1969

VÁCLAV ADOLF KOVANIČ

Narozen: 27. 9. 1911

Studia: Střední odborná škola sochařská a kamenická v Hořicích,
UMPRUM Praha (prof. Maňák), AVU Praha (prof. O. Španiel)

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná plastika a medailérství

Adresa: Urbanova 747, Kyjov

Beethoven

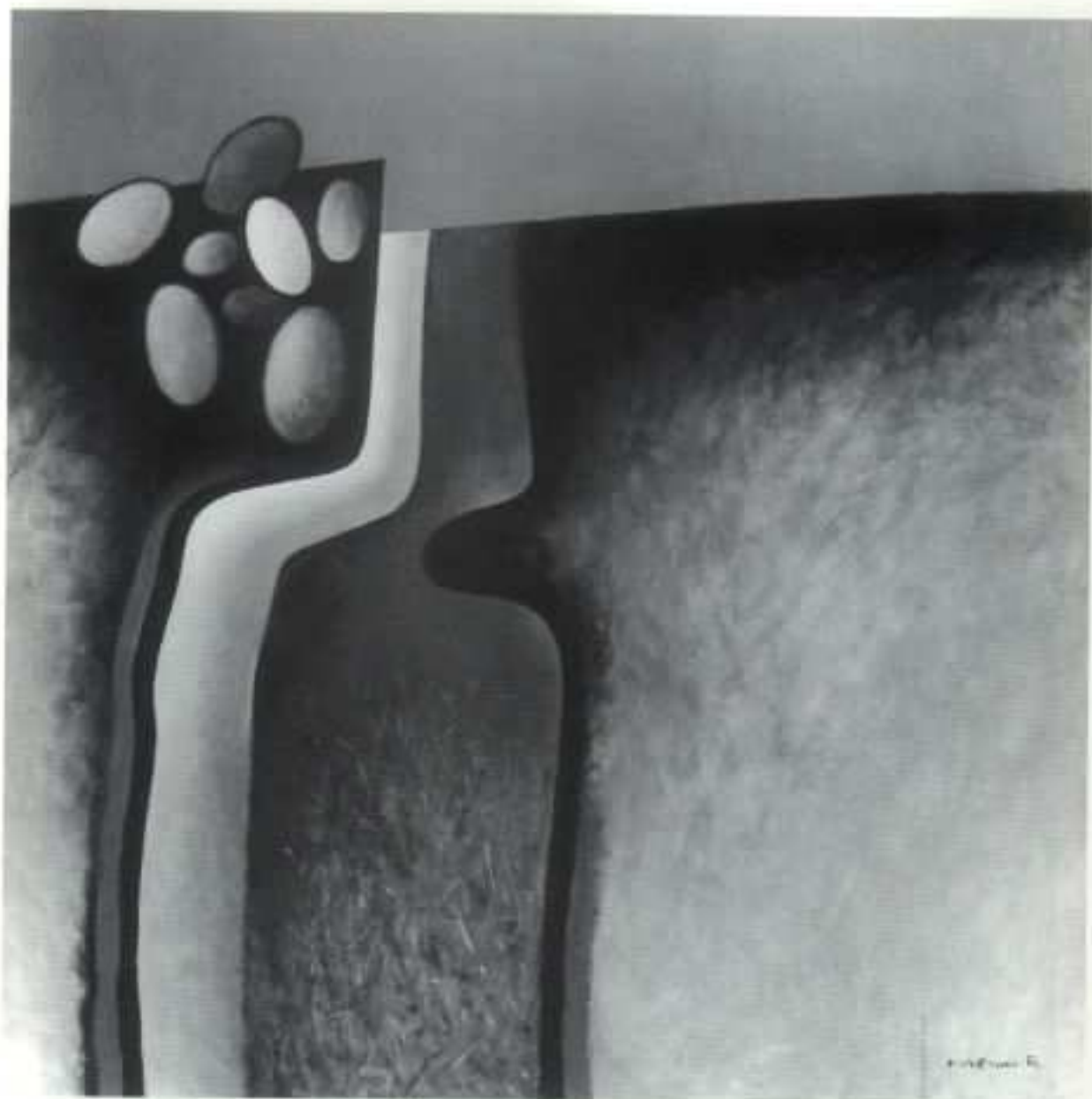
FRANTIŠEK KVĚTOŇ

Narozen: 30. 11. 1953

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a grafický design

Adresa: Příluky 309, Zlín

Proměny, olej, 70x70 cm, 1996

EVA MILOTOVÁ

Narozena: 7. 10. 1949

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a ilustrace

Adresa: Wolkerova 817, Hulín

FRANTIŠEK NIKL

Narozen: 20. 1. 1935

Studia: UMPRUM ve Zlíně a v Uherském Hradišti,
AVU Praha (prof. M. Holý)

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a grafika

Adresa: Kamenná 14, Zlín

„Žena“, kombinovaná technika, 50x45 cm, 1972

KAREL NOVÁK

Narozen: 23. 7. 1915

Studia: Státní pedagogická akademie v Brně, AVU Praha (prof. J. Obrovský, prof. K. Minář)

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba a grafika

Adresa: Dolní Vály 9, Hodonín

Zima v lužním lese, akvarel, 38x37 cm, 1965

JOSEF RUSZELÁK

Narozen: 16. 6. 1938

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba, grafika a grafický design

Adresa: Příluky 289, Zlín

Neklidné struktury - pastel z volného cyklu; 90x66 cm, 1984

OTILIE ŠUTEROVÁ - DEMELOVÁ

Narozena: 31. 7. 1940

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, VŠUP Praha

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná a monumentální plastika

Adresa: Lhotka 3, Zlín

Svatý Vojtěch, keramický reliéf, 1996

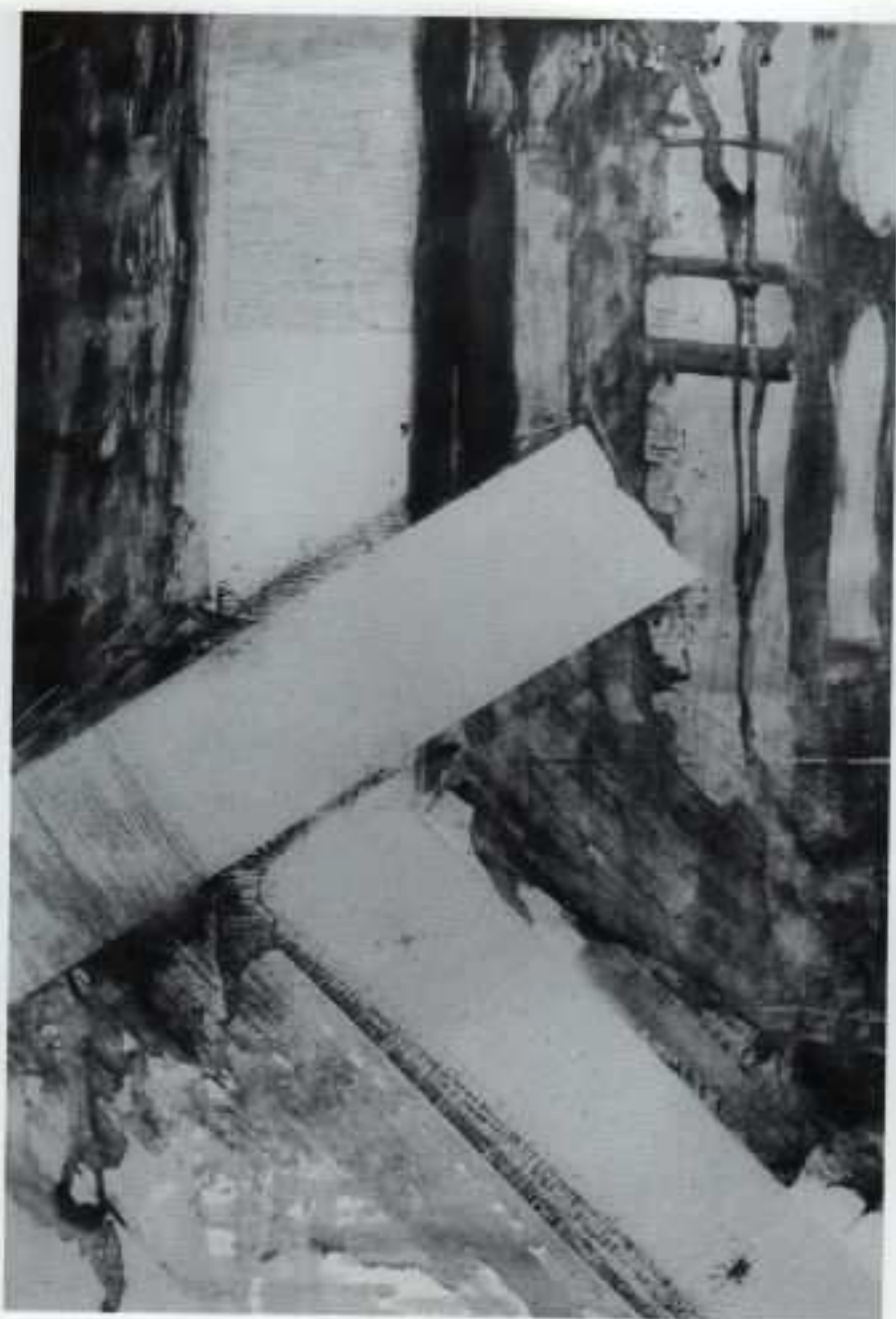
BLAŽENA UIBERLAYOVÁ

Narozena: 2. 6. 1951

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, AVU Praha

Hlavní obor výtvarné činnosti: malba

Adresa: Na Baště 320, Uherské Hradiště

Okamžik dopadu

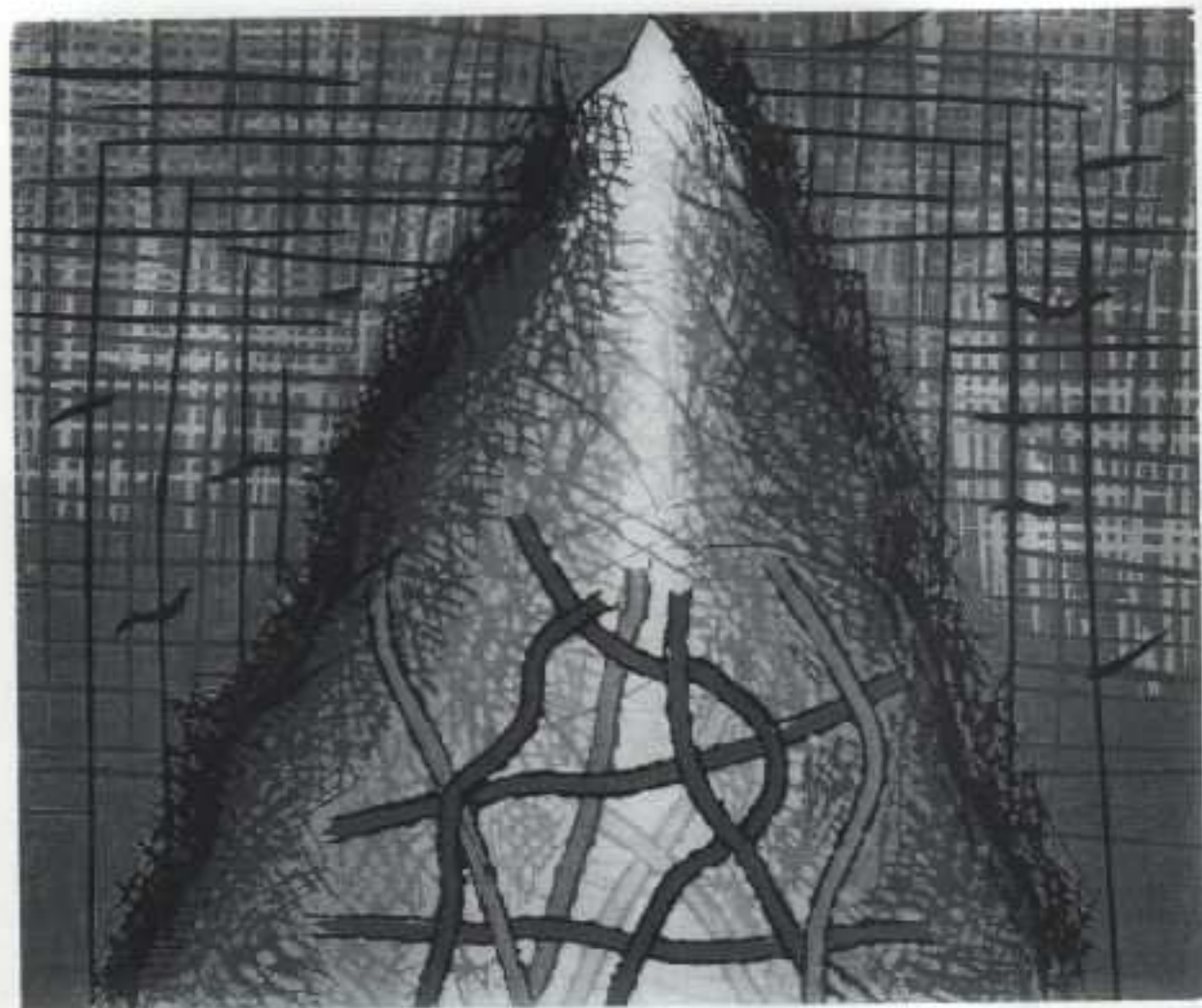
IVAN UHER

Narozen: 8. 4. 1939

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště

Hlavní obor výtvarné činnosti: grafika

Adresa: Švabinského nábřeží 2015, Kroměříž

Homole, dřevěný, 60x40 cm, 1995

ANDRÉ VÍCHA

Narozen: 28. 10. 1966

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, AVU Praha (prof. M. Axman, doc. S. Hanzík)

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná plastika, medailérství

Adresa: Stonky 680, Uherské Hradiště

Had, bronz, v. 17 cm, 1997

SAŠA ZAHRADNÍK

Narozen: 29. 8. 1950

Studia: UMPRUM Uherské Hradiště, AVU Praha (doc. Bradáček)

Hlavní obor výtvarné činnosti: volná plastika a medailérství

Adresa: Leoše Janáčka 352, Uherské Hradiště

Torzo "Maska", dřevo, v. 100 cm, 1997